

אמיר בקר
|| שגריר שירה ||

אהבנו להתעלל באהבתנו

השיר הטוב
לעולם אינו צפוי,
ושורה חזקה
תפתיע תמיד.
שורות כאלה יש
בספרה החדש של
חגית גרוסמן

רעד העיר

חגית גרוסמן. הוצאת קשב לשירה, 97 עמודים, 68 שקלים

מזו מקור כוחו של השיר הטוב? מה מבריל שירה טובה ונוקבת מטורים אחרים שטבעם החיצוני זהה: כתובים בשורות קצוצות, עשויים להיות מחורזים או קצובים, לעתים אף מולחנים - אך איננו מציבים אותם על מרף השירה היקרה לנו בספריית הלב? השאלה קשה, ותשובה קצרה לא תמצא לה. אפשר שלא קיימת אמת מידה פשוטה, חותכת, שתכריע בדבר. אפשר גם ששיר יכול שורות הפועלות עלינו בעוצמה רבה, לצר שורות חיוורות יותר.

לייתוריותו של השיר הטוב, הוא כדי לכוונן את הקשב שלנו אל מה שהוא מסוגל לחולל בנו. לשחרר את הבריחים הפנימיים ולאפשר לכותו של השיר לפעול עלינו את פעולתו.

חגית גרוסמן.
ידי קצרה מגשת
פילוסוף נוקח יפה

"אני חשקה בהתפתחות לקיזה/ שלא צמחה לי גיטרה איפה שהייתה אמורה", כותבת חגית גרוסמן בשיר "Defective Evolution".

השיר הטוב לעולם אינו צפוי, ושורה חזקה בשיר לעולם תפתיע, לעולם לא תהיה מוכנת מאליה. האבחנה הרפואית "שלא שצמחה לי גיטרה איפה שהייתה אמורה" תחזור ותדהים אותנו, גם בקריאה עשירית בה. עם זאת, באופן פרודקסלי ופלאי, לאחר שחזרה ללבנו, השורה הלא-צפויה בשיר נשמעת לנו פתאום כאפשרות הנכונה ביותר, אולי החייה שיכולה לבוא בחשבון, במקום שהיא ניצבת ביצירה. זווית המבט השירית, כשהיא קולעת, חזקה יותר מקונבנציות פיסיקליות או ביולוגיות, וכשאנו מתמסרים לכוח ההתבוננות שהיא מעניקה לנו, אנו מגלים שהוא משכר. "העיר הפנימית רְעָדָה" והיא צוץ ההצטער מאוד ולבקש סליחה/ לְדַעַת שלא תשוב העיר לקרמורה/ כי פגו האמון והשקט ברחובות הלב החשוכים", כך נפתח השיר "רעד העיר", שאת שמו היפה נושא גם הספר. אבל מיר חזררים מבקרים חציקקראים מן העולם הנשמי אל תוכו של הלב והשיר: "ממרכז הסלון הנחמנו למשקופים מן החוץ להתערב/ ולהפנס ולשבת על השפה האַרְמָה/ והם בעלי מטט רְאֵלִי של מורים למתמטיקה/ והם קָרִים ומשתפרים משכורות

גבוהות". עירוב העולמות המחזיק תופס אותנו בהפתעה, ואנו מוצאים את עצמנו חוזרים לראשיתו של השיר כדי לברר לעצמנו שוב את הסיטואציה. אלא שהשיר אינו עוצר והוהרס מתקרב: "ואנו עיר מבצרת שקעת חומותיה נפלו/ כי הנחתי לזעם לפרץ ולקלל את שהיה/ והמוטיפים בעלי המבט הרְאֵלִי/ אמרו שהם באים באהבה". שירתה של חגית גרוסמן, שעסקה בעבר גם בצילום ובציור, רואה כמצלמת רחף ברחובות העיר, מתבוננת בנייחיה וסורקת אותם באורכי גל שנמצאים לרוב מחוץ לטווח הקליטה שלנו: "בככר השוק, בצל הדלי דוידסון, יושב ישו ומעשן סיגריה, שוכח את ימיו בבית המשוגעים/ .../ מה נעשה לישו החרש?/ איך נאכל אותו?/ איך נשתה את דמו?"; או בשיר "על המדרכה", הממקד את מבטנו בחסר בית אחר על מדרכות תל אביב: "הוא היה מקפל על המדרכה/ פארנק קרוע מלא מטבעות מארץ זרה/ שאיש לא יאסף לכיסו". השיר מכה על חטא בגוף ראשון, אבל הוא דובר בעצם גם מגרוננו, הקוראים: "נבהלתי מרגליו האזוקות בנות/ .../ ולא נגשתי להרימו מן המדרכה", ועוצמת הדימויים בו מרגימה את יכולתו של התיאור השירי: "נפילתו וזקף חשכה ברחוב" אך ידֵי קצרה מגשת".

אך השיר הטוב, גם כשהוא מצייר את ריקוד הנרקיסים או עיני הטיגריסים, מכונן למתרחש בנפשנו. ואכן, נוסף לרוחבות העיר הממשית, מבצע ספרה של חגית גרוסמן סקירת מערכות גם במרחבי העיר הפנימית:

"אהבנו להתעלל באהבתנו/ לדרוף אותה מצד לצד, לסלט אותה, לסובב לה את הגב/ לראותה סובלת מחסר יחס, מכעס, מאלם/ שתוקה ער לבה הנחנק/ אהבנו לִיפֵר את אהבתנו/ לבחן את גבולות נשימתה מתחת לפנים/ ארבע כפות ידים סביב גרונה/ חפינו לשעוליה, להתפחחותה, לעיניה האדמות מברירות/ עד אשר יפקע הצחוק משכרונה ונשוב להיות בידה/ מתעלמים מרָמָה הנָגֵר מתחת למשך/ מקבל שפִקְשָה לומר". כמה נורא, כמה מופר. "אהבנו להתעלל באהבתנו" הוא מפסגות "רעד העיר". הוא ושירים חזקים נוספים בספר מטלטלים אותנו בהתייחס בנו, בכנות ובאומץ, את שאנו חשים פעמים רבות באופן כה אינטימי, ומעדיפים להסב ממנו את מבטנו.